

Hurrengo geltokia: Artium

Hau kaleratzerako, idazten denetik argitara ematen den arte denbora puska bat pasatzen baita, inauguratuta egongo da Gasteizko Artium. Beharbada ezagunagoa izango da Bilboko Metroaren bigarren linearen inaugurazioa, baina dudarik gabe garai batean autobus geltokiaren gune zen orubean eraikitako museo-zentroak ere emango zuen zeresanik. Besteak beste, kargura iritxi zenetik urtebete betetzear dagoen honetan erabat desagertuta dabilen Kultura sailburua —Eusko Jaurlaritzakoa, alegia— bertan izango zelako. Izan ere, horrelakoetan ohizkoa izaten da inaugurazioen protagonismo guztia erakundeetako ordezkarien bizkar izatea, pentsatuz dirua erakundeek jarri dutenez, logikoa dela protagonismoa ere eurena izatea. Pentsatzeko modu bat da.

Baina Gasteizko Artium hau —izena behintzat bada pretentziosoa— kultura garaikidearen eskutik omen datorrigu. Arte Garaikideko Euskal Zentro-Museoa jarri diote izena. Zentro-Museoa. Zer ote da hori? Museoak berak dioenez, gauza asko izan nahi du. Batetik, Arabako Foru Aldundiak azken hamarkadetan pilatutako bilduma artistikoaren eskaparate izan nahi du: eskaparate garestia, alajaina! Eta museoa hirugarren milurteko honetan jaiotzen ari diren arte garaikidearen belaunaldikoa denez —anaia, ahizpa edo lehengusua— pentsatzekoa da beste hainbat museoren lankidetzaz izatea aldi baterako erakusketak antolatzean, hori ere museoaren asmoen artean agertzen baita. Ez hori bakarrik, sormen lanarekin beste hainbat ekimen ere egin nahi ditu, eta hezkuntza kontuak bere bizkar hartuz, prest dago eskola-umeei artearen kontzeptua hurbiltzeko. Eta asmoak agortezinak direnez, museoaren kudeatzaileek nahi dute, gainera, Gasteizko Gune Historikoko kultur ardatzaren osagai izatea museoa (Erdi Aroko gunea da Gasteizko alde zaharra), eta asmoen az-

ken puntuan jarri dute, *last but no least* izango da noski, Araba eta Euskadiko dinamika kulturalean giltzarri izatea. Ez dago gaizki.

Niri, egia esan, gehiago gustatzen zitzaidan autobus geltoki zaharra. Jendeari aterpea eskainiz, baina aldi berean autobus zaharren ke lodi eta beltzak zuzenean Gasteizko haizearen mende uzten zituen eraikin hura. Zikina egoten zen, bai, baina normalean behintzat ordu laurden eskas bat egiten genuen bertara hurbiltzen ginenok, eta Iruñekoaren aldean, esate baterako, arnasa lasai hartzeko eragozpenik ez zen Gasteizko autobus geltoki zaharrean. Baina orain, Frantzia kaleko orubea, Artiumen orubea da, eta ohituz joan beharko dugu; agintariak ere saiatu dira ondo asko horretan, eta ez da erraza, batez ere museo atarian jarri duten eskultura erraldoiari esker, ez jabetzea Gasteizek garai berriei ongi etorria eman nahi diela orain, lehenago Kanpezutik edo Bernedotik zetozen etxeoandre edo nekazariei ongi etorria egiten zien toki berean.

Pertsonak izaten dira, ordea, museoak erabiltzen dituztenak, eta itxaron egin beharko da Artium honek, lehen egunetako ikusmina baretzen denean, jendearen artean zer-nolako harrera izaten duen. Izan ere, pentsamendu politiko-kultural bakarretik gehiegi ez umuntzearren, esan dezadan niri ere ongi iruditzen zaizkidala kulturaren hedapenerako egiten diren ekimen eta hartzen diren iniziatibak, baita, barkatu esatea, erakundeek hartutakoak badira ere. Baina tarteka euliak kanoikadaka (to! bai euskara jatorra!) akabatzen ariko balira bezala ikusten ditud erakunde horiek. Alegia, Gasteizek behar al du Arte Garaikidearen Euskal Zentro-Museo bat? Guggenheim ere ez al da neurri batean gauza bera? Beharrezkoa al da euskal hiriburu bakoitzean museo bat, arte garaikidearen museo bat? Galderak dira, erantzunik ez daukat eta. Baina hone-lakoetan beti etortzen zait burura herri honetako biztanleak ez garela asko, Europako hiri handiek Euskal Herri osoak baino biztanle gehiago izaten dutela, eta geografikoki ere ez garela handiegiak, eta punta batetik bestera joateko pare bat ordu nahikoak izaten direla, trafikoa arauak hautsi gabe.

Bisitari gutxiago

Izan ere, ondo dago Gasteizko Artium hau zabaltzea, baina gero jendea bertara hurbiltzen ez bada? Eta jendeak inolako interesik ez badauka han erakusten dutenaz disfrutatzen? Zaila da oso artearen gestioa, are zailagoa arte garaikidearen kasuan, eta oraindik askoz ere zailagoa arte garaikidea, *a priori* horretan interes gehiegirik ez duen gizartearekin uztartu behar denean gestio horren emaitza nagusia lortzeko. Azken Aste Santura begiratzea besterik ez dago: Baztan aldea jendez gainezka, nahiz eta museo handirik ez izan bertan; Bilbon, berriz, hotelak aurreko urteetan baino beteagoak —eguraldia ere hobea izan zen— baina Guggenheim museoak askoz ere bisitari gutxiago, iaz baino laurden bat gutxiago, sei bat mila bisitari gutxiago. Eta hasiera bateko nerbioa galtzen ari zela lehenago ere esan genuen, baina Guggenheimen bilduma iraunkorra gutxi gorabehera lehengoa da —nahiz eta azkenaldi honetan lan berri batzuk gehitu— eta ezinezkoa da aldi baterako erakusketa espektakularrak egunero antolatzea. Horixe da gakoa: bilduma iraunkorra. Museoaren erakargaritasuna aldi baterako erakusketen bizkar uzten bada, oso maila altuari eutsi behar zaio erakusketa horietan; eta Bilboko Guggenheim Museoari nekeza gertatzen ari zaio bisitariei nolabaiteko interes berezia sortuko dien zerbait topatu eta prestatzea (ez noski ez daukatelako; beharbada sukurtsal bat direlako?). Eta Guggenheimi hori gertatzen bazaio, zer ez ote zaio gertatuko Artiumi? Nahiago nuke erabat erra-tua egotea, baina orain arte Gasteizkoek iragarri dituzten aldi baterako erakusketak ez dira etxafuegoak botatzeko modukoak, eta bilduma iraunkorra azken hamarkadetan Arabako Foru Aldundiak osatu duena da. Baliotsua, dudarik gabe, baina izango al da nahikoa Artium bezalako proiektu bati eutsi ahal izateko?

Alegia, esan nahi dut Parisen, Louvren, tarteka erakusketa bereziak antola daitezkeela, baina bertako bilduma iraunkorrak bakarrik eusten diola museoari. Edo Madrillgo Pradon, edo Londresen Taten. Edo Beaubourg-en, nolabait Georges Pompidou zentroak hasiera batean izan

zuen kutsua —filosofikoa eta artistikoa— ikusten baitiot Artium honi.

Eta gainera, arestian aipatu ditugun arazo demografiko-geografikoak daude. Hiriburu bakoitzari gutxi gorabehera antzeko azpiegiturak emateko partez, ez al luke behar sortzen diren egitura horiek ahalik eta indartsuen izatea? Badugu Guggenheim? Bai, baina egin dezagun Artium ere! Badugu Musika eta Kongresuen jauregia? Bai, baina egin dezagun hiriburu bakoitzean bana, Kursaal, Europa, Baluarte, Euskalduna! Eta batzuetan pentsatzen dut ez ote litzatekeen hobea herri honetako barne-distantziak laburtzea, bidesaririk gabeko autopisten bidez, gutxienez hiriburuak lotuko dituen tren-sistema itxurazko bat ezarriz (Euskal Metroa, esate baterako), zer dakit ba nik nola. Baina iruditzen zait ez naizela ni bakarrik horrela pentsatzen duena, eta horretarako froga koxkor bat: zuk zeuk, hau honaino irakurri duzun horrek: zer gogoratzen duzu hobeki, Artiumen inaugurazioa edo Bilboko Metroaren bigarren linea zabaldu dutela? Pentsatzeko modukoa.¶